

هم مکانی دانشگاه و صنعت با تشکیل پردیس تولید

فرهنگستان

دانشگاه

پنجشنبه ۷ اسفند ۱۴۰۳ شماره ۴۶۳۹ WWW.FDN.IR

نقشه عملکرد شرکت های فعال دسته دارو و فراورده های پیشرفته حوزه تشخیص و درمان در ۱۴۰۳

دانش بنیان های دارو دوبرابر جمعیتشان در اقتصاد نقش دارند

رئیس دانشگاه علوم پزشکی آزاد اسلامی تهران در گفت و گو با «فرهنگستان»:

دانشگاه آزاد ۵۰ درصد آموزش پرستاری را برعهده دارد

نقشه عملکرد شرکت های فعال دسته دارو و فراورده های پیشرفته حوزه تشخیص و درمان در ۱۴۰۳

دانش بنیان های دارو دوبرابر جمعیتشان در اقتصاد نقش دارند

در میان لشکر ۱۰ هزار ۱۰۸ تایی شرکت های دانش بنیان کشور، صنعت دارو و فراورده های پیشرفته حوزه تشخیص و درمان با ۵۷۵۵ نماینده، شاید در نگاه اول نسبت ۵٫۶ درصدی کوچک به نظر برسد؛ اما این گروه کوچک و زنه سنگین اقتصاد دانش بنیان ایران را با خود حمل می کند. آمارهای سال ۱۴۰۳ نشان می دهد این صنعت با ۲۵ هزار و ۲۷۸ نفر شاغل که تنها میزبان حدود ۶ درصد از کل سرمایه های انسانی زیست بوم است توانسته بانیث درآمدی ۸۶۲ هزار و ۸۶۲ میلیارد تومانی حاصل از محصولات دانش بنیان، سهم نزدیک به ۱۰ درصد از کل یک درآمدی اقتصاد دانش بنیان کشور را ببلعد. با این حال این غول های درآمدزا در داخل مرزها محبوس مانده اند؛ چراکه سهم کم ۳ درصدی آن ها از صادرات پشت صحنه این گروه نشان می دهد که دارو های دانش بنیان علی رغم جیب های پر در بازار داخلی، در بازار های جهانی عملاً غایب هستند. آنچه در ادامه می خوانید کالبدشکافی دقیق پیکر دانش بنیان های دارویی است با نگاهی دقیق به آمار و ارقام منتشر شده از وضعیت شرکت های دانش بنیان حوزه دارو، فراورده های پیشرفته تشخیص و درمان در سال ۱۴۰۳، تصویری دو گانه را پیش روی ما می گذارد. از یک سو شاهد اعداد درشت در ستون درآمد ها و دارایی ها هستیم و از سوی دیگر، زنگ خطر های جدی در نرخ رشد شرکت ها به صدا در آمده است.

توقف رشد

نگاهی به روند ۱۰ ساله رشد شرکت های دانش بنیان از ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۳ نشان می دهد که دوران رشد های انفجاری به سر آمده است. در حالی که در این زیست بوم نرخ رشد تا سال ۱۴۰۱ با ۱۸ درصد توان دو رقمی خود را حفظ کرده بود، در سال ۱۴۰۳ با یک سقوط آزاد در نرخ رشد مواجه شده و به عدد ۴ درصد رسیده است.

اما نکته دراماتیک ماجرا اینجاست که در سال ۱۴۰۳ تعداد شرکت های تألیف شده ۲۷ شرکت است حتی از تعداد شرکت های حذف شده ۲۸ شرکت کمتر است؛ به عبارت دیگر، خالص رشد تعداد شرکت های فعال در سال جاری عملاً منفی بوده است و تعداد شرکت های دانش بنیان که در سال ۱۴۰۲، ۵۷۴ بوده در سال ۱۴۰۳ روی عدد ۵۷۵ شرکت فعال متوقف شده است.

رشد ۳۵ درصدی درآمد ها

مجموع درآمد شرکت های دانش بنیان این حوزه در سال ۱۴۰۳ به رقم ۱۹۵ هزار و ۶۵۷ میلیارد تومان رسیده است که از این مقدار، حدود ۱۰۷ همت مستقیماً حاصل از فروش محصولات دانش بنیان است. رشدی حدود ۳۵ درصدی نسبت به سال قبل یعنی سال ۱۴۰۲ که درآمد کل حدود ۱۴۰ همت (هزار میلیارد تومان) بود.

اما این ظاهر زیبا ماجراست. وقتی به توزیع در آمد نگاه می کنیم، با یک نابرابری شدید مواجه می شویم به طوری که ۱۳۱ شرکت یعنی حدود ۲۳ درصد کل شرکت های حوزه فناوری دارو و فراورده های تشخیص، در سال ۱۴۰۳ هیچ درآمدی حاصل از محصولات دانش بنیان نداشته اند.

مقایسه شرکت ها بر اساس بازه های درآمدی

۱۰۵ شرکت درآمد ناچیزی تا سقف ۱ میلیارد داشته اند. ۲۷ شرکت درآمدی بین هزار تا ۱۰ هزار میلیارد تومان داشته اند و تنها یک شرکت درآمدی بالای ۱۰ هزار میلیارد تومان از محصولات دانش بنیان خود به دست آورده است این یعنی بدنه اصلی اکوسیستم هنوز در مرحله پیش درآمدی یا درآمد های بسیار پایین دست و پا می زند و ثروت اصلی در اختیار کمتر از ۵ درصد شرکت ها است. شاید ترسناک ترین عدد این گزارش، عدد ۱۵۳ باشد. ۱۵۳ شرکت مشمول ماده ۱۴۱ قانون تجارت هستند؛ یعنی زیان انباشته آن ها از تصفیس سرمایه شان بیشتر است و عملاً در آستانه ورشکستگی قرار دارند. وقتی این عدد را کنار ۱۳۱ شرکت فاقد درآمد می گذاریم، درمی یابیم که نیمی از اکوسیستم دارویی کشور در وضعیت قرمز مالی به سر می برد.

امپراتوری تجهیزات در مقابل داروسازان

بر خلاف تصور عموم که دارو را صراف قرص و شربت می دانند، داده ها نشان می دهد که پول سازترین و بزرگترین بخش این اکوسیستم، دارو و فراورده های پیشرفته حوزه تشخیص و درمان است که با سهم ۴۲ درصدی از تعداد کل، درآمد دانش بنیانی معادل ۴۴ هزار میلیارد تومان و اشتغال لایزی برای بیش از ۱۰ هزار و ۵۰۰ نفر، سلطان بی چون و چرای این بازار است. دارو های زیستی با ۱۱ درصد درآمد بیش از ۱۲ هزار میلیارد تومانی در رتبه دوم قرار دارند. دارو های گیاهی به عنوان یکی از پر سر و صداترین دسته های دارویی تنها ۲۹ درصد شرکت و درآمد ناچیز ۴۳۷ میلیارد تومانی کمتر از نیم درصد کل درآمد اکوسیستم را به خود اختصاص داده اند که نشان می دهد این بخش هنوز صنعتی نشده است.

توقف موتور اشتغال زایی دارویی ها

تعداد کل کارکنان این شرکت ها به ۲۵ هزار و ۲۷۸ نفر رسیده است؛ اما نکته نگران کننده سرانه اشتغال است. این عدد در سه سال اخیر روی عدد ۴۴ نفر به ازای هر شرکت ثابت مانده و حتی نسبت به سال ۱۴۰۱ که ۴۶ نفر بوده کاهش جزئی داشته است. این ثبات نشان می دهد که شرکت ها با وجود افزایش توری درآمد ها؛ توسعه فیزیکی و جذب نیروی انسانی متناسبی نداشته اند. همچنین آمار نشان می دهد ۷۲ درصد شرکت ها بین ۱۰ تا ۵۰ نفر پرسنل دارند و ما با فقدان شرکت های بزرگ مقیاس مواجهیم؛ تنها ۶ درصد شرکت ها بالای ۱۰۰ نفر نیرو دارند.

واردات ۸ برابر صادرات

در بخش تجارت بین المللی، کفه ترازو به شدت به نفع واردات سنگینی می کند. کل صادرات محصولات دانش بنیان این حوزه در سال ۱۴۰۳ تنها ۸۶ میلیون دلار بوده است و در مقابل این شرکت ها ۶۷۷ میلیون دلار واردات داشته اند. به زبان ساده، شرکت های دانش بنیان دارویی حدود ۸ برابر آن چیزی که ارزآوری کرده اند، ارز خارج کرده اند. البته بخشی از این واردات مربوط به مواد اولیه است، اما این شکاف عظیم

واردات شرکت های دانش بنیان در سال ۱۴۰۳

نشان دهنده وابستگی شدید تکنولوژیک یا مواد اولیه ای به خارج از کشور است. نکته جالب تر تمرکز شدید در صادرات و واردات است به طوری که ۶۱ درصد از کل صادرات توسط ۱۰ درصد اول صادرکنندگان و ۷۵ درصد از کل واردات توسط ۱۰ درصد اول واردکنندگان انجام می شود.

دست خالی تازه وارد ها

در سال ۱۴۰۳ مجموع اصل وام های فعال شرکت ها به ۴۳ هزار میلیارد تومان رسیده است؛ اما آن طور که اعداد نشان می دهند توزیع این وام ها عادلانه نیست. از ۵۷۵ شرکت فعال، تنها ۲۰۳ شرکت دارای وام فعال هستند و ۶۴ درصد شرکت های اکوسیستم هیچ وام فعالی ندارند. بررسی وضعیت شرکت های فاقد وام نشان می دهد که از سهم ۶۴ درصدی شرکت های فاقد وام شرکت های نو پا بیشترین ضربه را خورده اند یعنی ۳۴۰ شرکت نو پا فاقد وام هستند.

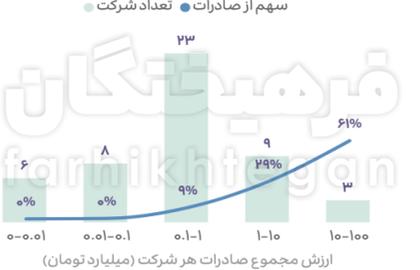
سهم ۳ درصدی دارویی ها از تالار شیشه ای

از مجموع ۵۷۵ شرکت فعال در زیست بوم، ۱۸ شرکت توانسته اند وارد بازار سرمایه شوند. به عبارتی، کمتر از ۳ درصد کل اکوسیستم توانسته اند استانداردهای سخت گیرانه بورس را پاس کنند و به شفافیت مالی لازم برسند. ارزش بازار این ۱۸ شرکت در مجموع ۸۳ هزار و ۹۱۴ میلیارد تومان برآورد شده است.

تهرانی ها در صدر اما شهرستانی ها فناوری ترا

بررسی جغرافیایی این ۱۸ شرکت نکات جالبی را فاش می کند تهران با ۷ شرکت و درآمد عملیاتی نزدیک ۱۵ هزار میلیارد تومان، بیشترین سهم بازار را دارد. اما نکته عجیب اینجاست که سهم فروش محصولات دانش بنیان در این شرکت های تهرانی کمتر از هزار میلیارد تومان است. استان مرکزی با ۳ شرکت، اگرچه درآمد کل کمتری نسبت به تهران دارد؛ اما درآمد دانش بنیان آن بیش از هزار و ۵۰۰ میلیارد تومان است که به مراتب از تهران بیشتر است. مازندران تنها با یک شرکت، توانسته حدود هزار و ۳۰۰ میلیارد تومان درآمد دانش بنیان کسب کند که نشان دهنده خلوص بالای فعالیت فناوریانه در این شرکت شمالی است. این آمار نشان می دهد که شرکت های بزرگ مستقر در تهران، احتمالاً بیشتر فعالیت های بازرگانی یا تولیدات غیر دانش بنیان دارند، در حالی که شرکت های شهرستانی تمرکز بیشتری روی تولید محصولات با تکنولوژی بالا داشته اند. ۱۰ شرکت در بازار اصلی بورس حضور دارند که در آمد بیش از ۲۲ همتی دارند؛ اما درآمد دانش بنیان آن ها حدود هزار و ۴۰۰ میلیارد تومان یعنی بیش از ۶ درصد از درآمد کل آن هاست. ۷ شرکت فرابورسی با وجود درآمد عملیاتی کمتر از ۱۱ همت، درآمد دانش بنیانشان حدود ۳ هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان یعنی بیش از ۲۰ درصد رانیت کرده اند. این یعنی شرکت هایی که دست پری در درآمد حاصل از محصولات دانش بنیان دارند بیشتر در فرابورس تجمع کرده اند و شرکت های بزرگ بازار بورس، بیشتر اسم دانش بنیان را بدمی می کشند تا اینکه در درآمد اصلی شان از این راه باشند.

صادرات شرکت های دانش بنیان در سال ۱۴۰۳

معاون علمی رئیس جمهور خبر داد

آورده ۱۰ هزار میلیارد تومانی اوراق توسعه فناوری برای دانش بنیان ها

نشست خبری رونمایی از سند راهبرد ملی «تأمین مالی بیمه پایه؛ نقشه راه گذار از اقتصاد مصرفی به اقتصاد تولید دانش بنیان» روز گذشته در محل معاونت علمی ریاست جمهوری با حضور حسین افشین، معاون علمی رئیس جمهور برگزار شد. افشین در آغاز این نشست با بیان اینکه اگر هم زمان با نوآوری و فناوری، در حوزه تأمین مالی زیست بوم نوآوری کشور مان پیشرفتی نداشته باشیم، از مسیر توسعه عقب خواهیم ماند تأکید کرد: «ما موظف به طراحی راهکارهای جدید برای تأمین مالی این حوزه هستیم.»

وی با اشاره به اقدامات انجام شده به منظور رفع محدودیت منابع مالی در سال جاری، از انتشار «اوراق توسعه فناوری» خبر داد و افزود: «این ابزار مالی با موافقت بانک مرکزی و در قالب آیین نامه دولت ابلاغ شده و با مشارکت پنج بانک بزرگ، پتانسیلی ۱۰ هزار میلیارد تومانی برای اکوسیستم دانش بنیان ایجاد شده است و این روش به خصوص برای شرکت هایی که دارای ذخیره تأمین و زیر مجموعه هستند، جذاب بوده و توانسته بخشی از کمبود منابع مالی را برای فناوران جبران کند.» معاون علمی رئیس جمهور با بیان اینکه، سسند راهبرد ملی تأمین مالی بیمه بر پایه مشارکت عمومی و ظرفیت های صنعت بیمه طراحی شده است، گفت: «با این ابزارها به طور حتم روش های تأمین مالی زیست بوم نوآوری و فناوری کشور متحول می شود.»

معاون علمی رئیس جمهور همچنین در ادامه با اشاره به اجرای طرح «بیمه سررمایه گذاری کام» اظهار کرد: «در این طرح، همه مردم ایران می توانند بدون پرداخت هیچ گونه وجهی عضو شوند و به صورت عمومی در آبادانی ایران و توسعه علم و فناوری مشارکت داشته باشند.» افشین افزود: «مردم قرار نیست در این مدل هوشمند که برای زندگی روزمره مردم با پیشرفت علمی کشور طراحی شده پولی پرداخت کنند، بلکه با هر خرید از پایانه های فروش، بخشی از منافع ایجاد شده به صورت خودکار به حساب بیمه سررمایه گذاری فرد واریز و برای مدت ۱۰ سال انباشته می شود تا صرف سرمایه گذاری شود.»

وی در توضیح بیشتر افزود: «در این طرح، مردم نیازی به پرداخت پول از جیب خود ندارند؛ بلکه در هنگام خرید از پایانه های فروش (پوز)، درصدی از تراکش که متعلق به درآمد های انباشته نظام بانکی است، به جای تجمع در حساب های غیرشفاف، به نام خود فرد در بیمه سررمایه گذاری «کام» جمع می شود.» به گفته افشین، این مدل علاوه بر ایجاد حس مشارکت در آبادانی ایران، اندوخته ای را برای فرد به دنبال خواهد داشت که پس از ۱۰ تا ۲۴ سال، می تواند به عنوان پشتوانه ای برای راه اندازی کسب و کار یا سرمایه گذاری در طرح های فناوریانه مورد استفاده قرار گیرد.

وی با اشاره به تمرکز این طرح بر مناطق کم پر خوردار اظهار کرد: «کمبود منابع و امکانات، فشار ذهنی ایجاد می کند که قدرت تصمیم گیری را کاهش می دهد. توسعه علم و فناوری می تواند این محدودیت را کاهش داده و زمینه تصمیم گیری بلندمدت را برای افراد و حتی دولت ها فراهم کند.» افشین شفافیت و اطلاع رسانی عمومی را از الزامات موفقیت این طرح دانست و خاطر نشان کرد: «اجرای پایلوت طرح در خم شهر و سپس استان البرز باید با ارائه نتایج ملموس همراه باشد تا اعتماد عمومی تقویت شود.» وی در بخش دیگری از سخنان خود، سرمایه گذاری در زیر ساخت های هوش مصنوعی را ضروری دانست و گفت: «با وجود ظرفیت بالای نخبگان کشور، بدون تأمین منابع مالی کافی، شکاف موجود با کشورهای منطقه جبران نخواهد شد.»